

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

§.I. Quæsint Beneficiales Juris Regulæ?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

XCV. Severitati aliquid interdum detrahendum est; consideratis Locorum aut Temporum qualitatibus.

Ratio. Sunt Loca & Tempora, quibus obesse Severitas.

XCVI. Omnis Res, per quascumque Causas nascitur, per eandem dissolvitur.

C. 1. de Reg. Jur.

Refringenda Regula ad ea, quae dissolvi possunt, qualia sunt Contractus, Leges, Statuta, cujusvis boni Temporalis Possessio, aliae similes, quae Humanam sunt & pendent voluntate.

Extendi siquidem nequit ad res quae dissolvi non possunt, quales sunt Votum & Matrimonium.

XCVII. Distingue Tempora, & Scriptura concordabit.

Utilissima est ad concilianda loca non solum Scripturae, sed & Patrum, & Conciliorum, ex temporis diversitate contraria. *Cap. 19. CAUS. II. QUÆST. I.*

REGULÆ RATIO. Humanum Genus suas habet aetates, ut & quilibet homo, atqui non eadem omni aetati conveniunt.

XCVIII. Turpius ejicitur, quam non admittitur Hospes.

REGULÆ RATIO. Ex ejectione jure concluditur probata indignitas, quae ex non admissione immerito concluderetur.

Hinc, qui potest destituere potest & instituere. Si Parochi fit (ut esse videtur) Coadjutores Presbyteros dimittere, illius est ad Parochiae servitium illos assumere; Quocasu Vir potest Uxorem dimittere, eo potest illam non ducere, etsi illam ducere juraverit; Cujus est servum è domo ejicere, ejus est in domo illum recipere: Hinc etiam mature deliberandum circa electionem, ad Munia, praesertim Ecclesiastica.

XCIX. Bonus, vel malus rei usus illius naturam non mutat.

REGULÆ RATIO: Usus rei est ipsi extraneus, ideoque illam interius immutare non potest. *C. 9. CAUS. 14. QUÆST. V.*

Hinc, quae mala est, res non fit bona bono usu; nec, quae bona, mala fit malo usu: hinc mala non est Regia, vel Patria, vel Dominica Potestas, quia sunt, qui eam abutantur; nec bonum est Furtum, vel Tyrannica Usurpatio, quia sunt, qui his bene utantur.

C. Derogandum est Consuetudini & Constitutioni, quae absque peccato mortali non potest observari.

Eo enim casu irritae sunt, cum sint contrariae Juri Naturali *C. 20. de Praes. in VI.*

CI. Novis Morbis nova Antidota sunt praeparanda.

Vetera enim ad illos curandos inefficacia sunt. *C. 5. de Juram.*

CII. Cum quis astringitur aliquid facere cum alterius consilio, necesse habet consilium requirere, non tamen tenetur illud sequi.

C. 7. de Arbitr.

RATIO. Obligatio haec, ut potest contraria libertati, odiosa est, ideoque restringenda ad requisitionem consilii, nec extendenda ad executionem consilii dati: Excipiendi Casus, ubi consilium requirendum est de forma actus faciendi *C. 52. de Elect. GL. 5. v. Expectatum GONZALEZ n. 4.*

CIII. Sunt multa, quae de Dei judicio Homines ignorant; quare fortasse quae vos laudatis, ille reprehendit; quae vos reprehenditis, ille laudabit. *C. 41. CAUS. XI. QUÆST. I.*

RATIO: Ex Corde exeunt bona malave opera, fonsusque Deus est Cordium Scrutator.

CAPUT II.

De Particularibus Juris Regulis.

§. I.

Quae sint BENEFICIALES Juris Regulae?

Beneficium hic sumitur pro omni re, quae ad gratiam pertinet: cum autem inter illas res praecipua & communior sit Munus Ecclesiasticum, cui certa Ecclesiae redditus Portio in perpetuum annectitur, quodque ideò nomine Beneficii specialiter donatur, ideò Regularum colligendarum major Pars Beneficium ita restrictè sumptum respicit, atque ab istis, ut à Nobilioribus, incipietur.

OBSERVATIO.

Non alia leguntur in Jure Canonico circa Beneficia, utroque mox dicto modo sumpta, Regulae, quam quae sequuntur.

I. Sanctuarium Dei non convenit jure haereditario possideri.

C. 5. de Institut. C. 15. de Decimis. C. 15. de Jure Patr.

REGULÆ RATIO est: Sacerdotium, tam pro Munio Ecclesiastico, quam pro jure Temporalis huic annexo sumptum, est donum Dei; non enim legitime habetur, nisi ex beneficio Dei, pro misericordiam suam vocantis, sine ulla Sanguinis acceptione.

II. Ad Beneficia praesumitur Quis idoneus, nisi contrarium ostendatur.

C. ult. de Praesumpt.

Haec Regula ab examine non eximit, quia necessarium est, ad ostendendum, Provisum non esse idoneum; ex Regulâ verò repellendus est Provisus, si idoneus ostendatur.

REGULÆ RATIO: De Providente & de Provisio bona est habenda opinio, donec justa contrarii subfita causa.

III. Qui servit Altari, vivere debet de Altari.

Cap. 16. de Praeb.

Regula haec, quae è DIVO PAULO desumitur, variis aliis Scripturae locis innitur. Sensus Regulæ non est, quòd qui servit Altari, de Altari vivere teneatur, sed quòd possit jure de eo vivere; sic enim interpretanda est vox haec, debet.

Affinis est Regula 31. inter Communes; si enim Operarius dignus est mercede sua, serviens Altari, de Altari vivere debet, cum merces danda sit ab eo, cui servitur.

IV. Indignum est, ut eis Ecclesia subveniat, qui in ea scandalum generant.

C. 2. Ne Clerici, nec Monachi.

REGULÆ RATIO: Dum tales nutrit Ecclesia, Hostes sibi multum noxios alit.

V. De rebus Ecclesiae Laicis non est attributa disponendi potestas, quia in eis manet obsequendi necessitas, non auctoritas imperandi.

C. 12. de Reb. Eccl. alien. C. 25. de Deci. C. 23. CAUS. XVI. QUÆST. VII. C. 10. de Conflit.

REGULÆ RATIO: Ecclesiae res, vel Spirituales, vel quasi Spirituales; ideoque illarum Dispositio non convenit, nisi iis, quibus competit Spiritualis Potestas, quales non sunt Laici.

VI. Non decipi Beneficio, sed juvari nos oportet.

C. Unic. de Commodato.

REGULÆ RATIO. Beneficium conceditur ut profit, non ut obfit: obesse autem si deciperet. Locum habet in Beneficiis strictè sumptis, dum datur Beneficium magni laboris & oneris, & exigui redditus.

VII. Quod

VII. Quod semel Deo consecratum, est ad Humanos usus non est transferendum.

C. 3. de Rer. Permut. C. 4. de Relig. Domib. C. 51. de Reg. Jur. in VI.

REGULÆ RATIO: Dùm res Deo consecrata usui Humano applicatur, dignitate dejicitur; ex pretiosâ fit vilis; ex Sacrà fit Profana.

VIII. Spiritualium cum Temporalibus permutatio reprobatur.

C. ult. de Rerum Permut.

REGULÆ RATIO: Hujusmodi permutatio est Simoniaca, cum Temporale tamquam pretium rei Spiritualis datur.

IX. Una Ecclesia unius debet esse Rectoris.

C. 3. de Jure. Patron.

REGULÆ RATIO: Alioquin Monstrofa est, duplex habens Caput.

X. In Beneficiis plenissima est Interpretatio adhibenda.

C. 22. de Privileg.

REGULÆ RATIO: Res est maximè favorabilis Beneficium.

XI. Beneficium Principis largissimè interpretandum est.

C. 16. de verb. Signif.

Sequitur è precedenti; si quod enim Beneficium plenissimè est interpretandum, maximè Principis Beneficium, quem amplissima decet benefaciendi voluntas.

XII. Vilibus & Indignis patere non debent Dignitatum Portæ.

C. 11. de Excess. Prael. C. 87. de Reg. Jur. in VI.

REGULÆ RATIO: Solum Dignitatis nomen Regulam justam esse demonstrat.

Ista Regula prout est in VI. ab illa, quæ relata est, in hoc uno differt, quod de Infamibus tantum loquatur.

XIII. Nullus est cogendus de suo facere Beneficium.

C. 4. CAUS. X. QUÆST. II.

REGULÆ RATIO: Liberalitatis est de suo facere Beneficium, liberalitatem autem decet esse liberam, ut res suo congruat nomini.

XIV. Cujus est Possessio, ejus fiat Institutio.

C. 1. CAUS. XVI. QUÆST. II.

REGULÆ RATIO: Sensus hic est, quod Institutio Rectoris alicujus rei, ad ejusdem rei Possessorem pertineat. Institutio hæc est quid minus Possessio; ideoque in illâ continetur: adde quod Possessoris interfit bonum in re suâ habere Rectorem, ac idcirco ad ipsum pertinere debeat istius Electio & Institutio. *Ibid.*

XV. Sacerdotes à nullo gravandi, sed ab omnibus honorandi sunt.

C. 28. CAUS. XVI. QUÆST. VII.

REGULÆ RATIO: Sacri sunt illius Ministri, qui à nullo offendendus, sed ab Omnibus honorandus est.

XVI. Non debet propriis cujusque usibus applicari, quod pro communi utilitate datum esse cognoscitur.

C. 2. CAUS. XVII. QUÆST. IV.

XVII. Ad Privatum non trahantur Commodium, quæ ad Bonum Commune sunt prefixa.

C. 3. CAUS. XXV. QUÆST. I.

Duas has Regulas jungimus, quia in terminis dumtaxat differunt. UTRIUSQUE RATIO: Dùm fit quod prohibent, Peculatis crimen quodammodo committitur; usurpatur enim Bonum Publicum.

Utraque potest inter has Regulas, ac etiam inter Communes, & inter Morales Prohibitivas collocari; Inter Communes, quia et si de rebus Ecclesiasticis loquantur, ad alias applicari possunt; Inter Morales Prohibitivas, quia quod prohibent ad Mores pertinet.

XVIII. Odiosa concessio restringenda potius, quam amplianda.

C. 5. de Rescrip. in VI.

XIX. In ambitiosis stricta fieri debet Interpretatio.

C. 1. de Fil. Presb. in VI. S. 1. C. 21. de Præb. Ibid. C. 3. de Off. Ordin. Ibid.

XX. Quod Juri Communi adversatur, tamquam odiosum restringendum.

C. 1. de Fil. Presb. in VI.

XXI. Statutum Pœnale restringi potius convenit, quam laxari, seu extendi.

C. 22. de Elect. in VI.

Quatuor has jungimus Regulas, quia idem earum est Argumentum, una ac eadem RATIO, Nempè quæ habetur in 15. VI. Regulâ, *Odia convenit restringi.*

XXII. Per Generalem concessionem, non censetur concessa, quæ non esset quis versimiliter in specie concessurus.

C. 3. de Off. Vic. in VI. C. 8. de Reg. Jur. in VI. C. 2. de Penit. Ibid.

REGULÆ RATIO: De concessione judicandum est ex Concedentis intentione; improbable autem est, quòd Quis concedere intendat in concessione generali, quæ versimiliter in specie non concederet.

XXIII. Gratia non perimitur morte Concedentis, licet nondum sit in ejus executione processum.

C. 9. de Off. & Pot. Jud. Del. in VI.

REGULÆ RATIO: Habetur in 16. VI. Regulâ, Beneficium Principis decet esse mansurum.

XXIV. Beneficium Ecclesiasticum non potest licitè sine Institutione Canonica obtineri.

C. 1. de Reg. Jur. in VI.

REGULÆ RATIO: Ut ad Beneficia necessaria est Vocatio Interior, sic & Vocatio Exterior, quæ nihil aliud est, quam Institutio Canonica.

XXV. Privilegium personale Personam sequitur, & cum eâ extinguitur.

C. 7. Ibid.

REGULÆ RATIO: Personæ inhæret, ideoque sequi illam debet, & cum eâ extingui.

XXVI. Indultum à Jure Beneficium non est alicui auferendum.

C. 17. Ibid.

REGULÆ RATIO: Debito Principi honori detrahitur, dum concessum ab eo Beneficium Lege suâ, aufertur.

Convenit nonnihil cum 16. VI. Regula; si enim decet, Principis Beneficium manere, nemini est illud auferendum; dicimus, *nonnihil*, quia differt ab illâ, nam 16. docet, durare debere Principis Beneficium quantum est ex parte Principis; 17. verò tradit durare debere, quantum est ex parte aliorum.

XXVII. Qui Prior est Tempore, Potior est Jure.

C. 54. Ibid.

Etsi hæc Regula ad alias res, quam ad Beneficia, extendatur, inter Beneficiales collocatur, quia Beneficia potissimum respicit, ideoque recensens res; in quibus locum habet, orditur à Beneficiis.

REGULÆ RATIO: Quoties Præventioni est Locus, qui prævenit, cæteris paribus, alteri est præferendus, qui autem prior est tempore, is est, qui prævenit.

XXVIII. Quod ob alicujus gratiam conceditur, non est in ejus dispensium retorquendum.

C. 61. Ibid.

REGULÆ RATIO: Contrà Justitiæ cuique suum tribuentis Præcepta, ac contrà gratiam Concedentis Intentionem est, ut Beneficium in Maleficium convertatur.

XXIX. Quod alicui gratiosè conceditur, non debet aliis trahi in exemplum.

C. 74. Ibid.

REGULÆ RATIO: In Præcedentibus sive Communi- bus, sive Particularibus continetur; nam si Odia sint restringenda, si Beneficium Personale Personam non transit, si Privilegium alicui concessum, non est ad alios extendendum.

extendendum oportet ut gratiose concessum, in exemplum non trahatur, cum illud sit odiosum, ac tamquam Privilegium Personale haberi possit.

XXX. Indignum est, & à Romanæ Ecclesiæ Consuetudine alienum, ut pro Spiritualibus facere quis homagium compellatur.

C. ult. de Reg. Jur.

Hujus Indignitatis RATIO. Homagium est honor Domino Temporalis exhibitus in recognitionem accepti ab eo Domini Temporalis; non sunt ergo Homagio Spiritualia subicienda, cum à nullo Domino Temporalis accipiantur, sed à solo Deo, cumque nobilius tractanda sint Temporalibus, quibus longè nobiliora sunt.

XXXI. Pro non dato habetur, quod ab illo datur, qui non potest de Jure donare.

C. 5. de Jure Patr.

REGULÆ RATIO. In quacumque re faciendâ major defectus non est, quam potestatis defectus.

XXXII. Ut Beneficia Ecclesiastica sine diminutione conferantur.

C. 1. l. 3. Decret. Tom. 12.

REGULÆ RATIO. Vel quod Collator demit sibi retinet aliundè indebitum, & Simoniam committit, quia istud est velut merces Collationis; vel aliis dat, quibus aliâ non debetur, & fit Sectio Beneficii prohibita à Concilio Turonensi. *C. 8. de Præb.*

Multò plures Regulæ circa Beneficia stricte sumpta colligi potuissent, sed istæ in Tractatu de Beneficiis hujusmodi congruentius collocabuntur.

§. II.

Quæ sint Judiciales Regulæ.

OBSERVATIO.

Non aliæ in Jure Canonico leguntur Regulæ Judiciales, quàm istæ.

I. Per Judicium Injuriis aditus patere non debet. *C. 28. de Rescript.*

Ad Mores trahi potest: est enim duplex injustitia, in judiciorum abusu, cum iste abusus sit injustitia, viaque sit ad aliam injustitiam.

REGULÆ RATIO. Institutum est judicium, ne fiant injuriæ; neve durent.

II. Speciale Mandatum derogat Generali.

C. 1. 14. de Rescript. C. 2. de Off. Leg.

Ad Rescripta extenditur, imò ad quamcumque Materiam, est enim inter Regulæ VI. amplioribus his concepta verbis: *Generi per Speciem derogatur.*

Hac in re singulare hoc habetur, quod Rescriptum v. g. posterius non derogat priori ejusdem speciei, nisi de priori mentionem faciat; Rescriptum verò Speciale derogat Generali, etsi de eo mentionem non faciat: Cujus discriminis Ratio hæc est: Rescriptum Speciale non destruit omninò Rescriptum Generale, sed ei tantum derogat in his, in quibus ei adversatur: Rescripta verò ejusdem speciei se invicem destruant, ita ut prius fiat per posterius inutile; præsumitur autem facile, quem voluisse suo Rescripto Generali in aliquâ re derogare; difficile autem creditur, voluisse quem Rescripto suum destruere; ideòque in 1. Casu non est necessaria expressa voluntatis mutata significatio, in 2. verò necessaria est.

III. Cui committitur Principale, committitur Accessorium.

Extenditur ad Beneficia, ut & ad judicia; Gratia enim committuntur, ut & judicia. *C. 1. 21. de Off. & Pot. Jud. Deleg.* veraque est Regula, sive Accessorium nascatur ex Principali, sive impediatur executionem istius, *GONZALEZ in C. 21. n. 2.*

Restringenda est ad Casus, in quibus Accessorium non est Deleganti specialiter reservatum; tunc enim de Ac-

cessorio faciendâ est mentio, alioquin non est commissum.

RATIO REGULÆ immediata est Regula XI. mediata verò habetur sub Regulâ X. ejusdem Tituli.

IV. Mandatum & Jurisdicção Delegata expirant, si Mandator vel Delegans, re adhuc integrâ, moriantur; secus, si re inceptâ.

C. 30. de Off. & Pot. Jud. Deleg.

Regula hæc restringenda est ad negotia quoad primam partem; Mandata enim Gratia non expirant morte Concedentis, etiamsi res sit adhuc integrâ, sed durant, donec à Successore revocentur. *C. 9. de Off. & Pot. Jud. Deleg. in VI.*

Verisimilior REGULÆ RATIO est Litium odium.

V. Sententia à non suo Judice lata, non valet, nec facta coram illo Confessio.

C. 4. de Judiciis.

Extendâ hæc Regula ad omnem processum, & à foro exteriori ad forum interius.

REGULÆ RATIO. Necessariâ ad procedendum jurisdictione caret Judex non suus.

VI. Actor Rei forum sequi debet.

C. 5. 8. de For. Compet. Restringenda est ad Causas Personales; nam in Causis Realibus Rerum forum sequendum est, (si ita loqui fas sit.)

Evidens est hujus REGULÆ RATIO; Actor de Reo conqueritur; illum ergo debet convenire coram illo, qui in Reum jurisdictionem habet, ut istius autoritate, Actori præstet, quod debet; Judex autem Rei in illum habet jurisdictionem, non Judex Actoris.

A Justitiâ ad Charitatem extendi potest dicendo, Superiori deferendum eum, qui corrigendus est, sicut Reus coram suo Judice conveniendus.

VII. Actore non probante, Reus, etsi nihil præstiterit, causam obtinet.

C. 3. de Causâ Posses. propr. C. Unic. ut Eccles. Benef. sine dimin. confer. R. 21. Moral. Prohibit. R. 67. Comm.

Ad Mores extendi potest; hinc enim inferre possumus, neminem à nobis condemnandum, nisi probetur reus.

REGULÆ RATIO. deficiente probatione, remanet Reus, ut erat, antequam conveniretur.

VIII. Cum obscura sunt Partium Jura, contra Actorem judicari consuevit.

C. 6. de Fid. Instrum. C. 11. de Reg. Jur. in VI.

Regula hæc in 7. continetur; non enim obscura sunt Jura, nisi quia Actor insufficienter probat.

Octava ergo REGULÆ RATIO eadem est ac Septimæ: alia tamen addendâ est, Reum scilicet propter Possessionem contra Actorem prevalere, quia in dubio melior est conditio Possidentis.

Alia etiam adjici potest, nempe Reum non esse præsumendum Usurpatorem, vel injustum Detentorem, nisi talis probetur, quia præsumitur Quis bonus, nisi probetur malus.

Regula hæc non differt nisi in terminis ab 11. VI. Regulâ, *Cum obscura sunt Partium Jura, favendum est Reo, potius, quàm Actori.*

IX. In Manifestis & Notoriis Ordo Judicarius non est per omnia servandus:

Non est in usu apud Gallos. *C. 21. de Jurejur.*

REGULÆ RATIO. Ordo hic servatur, 1. Ut impediatur, ne quis alium vexet. 2. Ut Actor probare possit quod intendit, 3. Reusque seipsum defendere; In Manifestis autem Actor non eget probatione, nullamque habet Reus defensionem.

X. Si Principale non tenet, nec Accessorium. *C. 6. de Fide Instrum. C. 2. de Nov. Oper. Nunt.*

REGULÆ RATIO. Principale est Fundamentum Accessorii; ruente autem Fundamento, ruant oportet quæ ipsi inniuntur.

Addere potes, quòd Accessorium est velut Principalis Consequentia, sublato autem Principio, tollitur & Consequentia.

XI. Ac.